

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАКАЗ

29.08.2022

м. Київ

№ 628

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 жовтня 2022 р. за № 1244/38580

Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя тварин під час забою та умертвіння

Відповідно до [частини четвертої статті 42 Закону України від 04 лютого 2021 року № 1206-IX "Про ветеринарну медицину"](#), пункту 63 Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої [розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 228-р](#), пункту 370 плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106](#), пункту 8 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 124](#),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Вимоги до забезпечення благополуччя тварин під час забою та умертвіння, що додаються.
2. Департаменту державної політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів забезпечити подання цього наказу в установленому законодавством порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування та вводиться в дію одночасно з введенням в дію [Закону України від 04 лютого 2021 року № 1206-IX "Про ветеринарну медицину"](#).
4. Встановити, що до 01 січня 2027 року положення пункту 1 глави 1 розділу III Вимог застосовують лише до нових боєнь, введених в експлуатацію після набрання чинності цим наказом та введення його в дію.

5. Встановити, що з 01 січня 2027 року положення пункту 1 глави 1 розділу III Вимог застосовують до всіх боєнь, але не раніше набрання чинності цим наказом та введення його в дію.
6. Встановити, що вимоги глави 5 розділу II Вимог застосовують із 01 січня 2027 року, але не раніше набрання чинності цим наказом та введення його в дію.
7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра аграрної політики та продовольства України згідно з розподілом обов'язків.

**Міністр аграрної політики
та продовольства України**

Микола СОЛЬСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

**Т. в. о. Голови
Державної служби України
з питань безпечності харчових
продуктів та захисту споживачів**

Андрій ЛОРДКІПАНІДЗЕ

**Перший заступник Міністра
цифрової трансформації України**

Олексій ВИСКУБ

**Міністр охорони
здоров'я України**

Віктор ЛЯШКО

**Голова Державної
регуляторної служби України**

Олексій КУЧЕР

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства аграрної політики та
продовольства України

29 серпня 2022 року N 628

ВИМОГИ

до забезпечення благополуччя тварин під час забою та умертвіння

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ці Вимоги встановлюють правила до забезпечення благополуччя під час забою сільськогосподарських тварин, яких розводять або утримують із метою отримання харчових продуктів тваринного походження, вовни, шкіри, хутра або інших продуктів забою, умертвіння тварин з метою депопуляції, а також правила здійснення супутніх операцій.

2. Ці Вимоги застосовують до хребетних тварин, крім:

- 1) плазунів та земноводних;
- 2) свійської птиці, кролів та зайців, яких забивають їх власники поза межами бійні з метою власного споживання.

У випадку риб застосовують лише положення пункту 1 глави 1 розділу II цих Вимог.

3. Положення розділу II цих Вимог, крім пунктів 1 і 2 глави 1 розділу II, розділів III та IV цих Вимог, крім пункту 6 розділу IV цих Вимог, не застосовують у разі вимушеного умертвіння за межами бійні або у випадках, коли дотримання вимог цих розділів може становити безпосередній та високий ризик для здоров'я або безпеки людини.

4. Ці Вимоги не застосовують до безхребетних.

5. Ці Вимоги не застосовують до умертвіння тварин під час:

- 1) наукових досліджень, що їх проводять під наглядом компетентного органу;
- 2) полювання, рекреаційного рибальства;
- 3) культурних або спортивних заходів.

6. До забою сільськогосподарських тварин, крім свійської птиці, кролів та зайців, і супутніх операцій, здійснюваних поза межами бійні їх власником або забивачем худоби під відповідальністю та під наглядом власника з метою власного споживання, застосовують лише положення пункту 1 глави 1 розділу II, пункту 1 глави 2 розділу II та пункту 1 глави 5 розділу II цих Вимог.

7. До забою сільськогосподарських тварин, крім свійської птиці, кролів та зайців, свиней, овець та кіз, і супутніх операцій, здійснюваних поза межами бійні їх власником або забивачем худоби під відповідальністю та під наглядом власника з метою власного споживання, крім положень пункту 6 цього розділу також застосовують положення пункту 4 глави 2 розділу III цих Вимог, а також пунктів 10 - 13 розділу I та пункту 1 розділу III додатка 4 до цих Вимог.

У разі оглушення сільськогосподарських тварин, що не призводить до їх миттєвої смерті (просто оглушення), застосовують також вимоги пункту 2 розділу III додатка 4 до цих Вимог.

8. До забою свійської птиці, кролів та зайців з метою прямого постачання виробником свіжого м'яса у малих обсягах кінцевим споживачам, у тому числі через агропродовольчі ринки, закладам громадського харчування або місцевим (локальним) закладам роздрібною торгівлі, що у свою чергу постачають таке свіже м'ясо безпосередньо кінцевим споживачам, застосовують лише вимоги пункту 1 глави 1 розділу II, пункту 1 глави 2 розділу II та пункту 1 глави 5 розділу II цих Вимог, за умови, що кількість забитої свійської птиці, кролів і зайців не перевищує кількості, встановленої в [частині другій статті 34 Закону України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів"](#).

Якщо кількість свійської птиці, кролів та зайців, забитих з метою прямого постачання виробником свіжого м'яса у малих обсягах кінцевим споживачам, у тому числі через агропродовольчі ринки, закладам громадського харчування або місцевим (локальним) закладам роздрібною торгівлі, що у свою чергу постачають таке свіже м'ясо безпосередньо кінцевим споживачам, перевищує кількість, встановлену в [частині другій статті 34 Закону України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів"](#), до забою зазначених у цьому пункті тварин застосовують положення розділів II та III цих Вимог.

9. Оригінали міжнародних сертифікатів, що супроводжують вантажі зі свіжим м'ясом, що їх ввозять (пересилають) на митну територію України, мають засвідчувати дотримання вимог до забою та під час забою тварин, забезпечення їх благополуччя, щонайменше еквівалентних положенням розділів II та III цих Вимог.

10. У цих Вимогах наведені нижче терміни вживають у такому значенні:

- 1) бійня - потужність, на яку видано експлуатаційний дозвіл відповідно до вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів на здійснення діяльності із забою тварин, м'ясо яких призначене для споживання людиною, розбирання туш, первинної переробки, виробництва, зберігання та реалізації продуктів забою тварин;
- 2) вимушене умиртвіння тварин - умиртвіння тварин у випадку отримання ними травм, фізичних ушкоджень тощо, що завдають тваринам гострого болю або страждань, якщо подальше лікування є неефективним або економічно недоцільним, за відсутності інших практичних можливостей полегшити такий біль або страждання, що здійснюється під наглядом спеціаліста ветеринарної медицини;
- 3) депопуляція - процес умиртвіння тварин, що його здійснюють із метою захисту здоров'я людей, здоров'я тварин, благополуччя тварин або навколишнього природного середовища під наглядом посадових осіб компетентного органу, внаслідок спалаху хвороби тварин, що підлягає повідомленню;
- 4) забивач худоби - найманий працівник або зареєстрована в установленому законодавством України порядку фізична особа - підприємець, яка здобула професію згідно з національним класифікатором України (ДК 003:2010), затвердженим [наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 року N 327](#), та відповідає кваліфікаційним характеристикам професії, що

містяться в Довіднику кваліфікаційним характеристикам професій працівників, випуск N 8 "М'ясна і молочна промисловість", затвердженому [наказом Мінагрополітики від 15 липня 2015 року N 281](#);

- 5) забій тварин - умертвіння тварин, призначених для споживання людиною;
- 6) забій тварин відповідно до релігійних обрядів - послідовність дій, пов'язаних із забоєм тварин і передбачених релігією;
- 7) забій тварин з метою власного споживання - умертвіння тварин у домогосподарствах або особистих селянських господарствах виключно з метою споживання продуктів забою тварин особами, які спільно проживають у такому домогосподарстві або особистому селянському господарстві;
- 8) знерухомлення тварин - обмеження рухливості тварин у спосіб, що не завдає їм невинуватого болю, не спричиняє страху або збудження, з метою забезпечення ефективного оглушення та умертвіння;
- 9) культурні або спортивні заходи - заходи, пов'язані з усталеними національними культурними традиціями або спортивною діяльністю, включно з перегонами або іншими формами змагань, під час яких не передбачається виробництва м'яса або інших харчових продуктів тваринного походження, або передбачається таке виробництво в незначних порівняно з масштабом самого заходу обсягах, що не є значущими з економічної точки зору;
- 10) оглушення тварин - цілеспрямований процес, що спричиняє безболісне знепритомнення тварин та втрату ними чутливості, у тому числі процес, що спричиняє миттєву смерть тварини;
- 11) перевірка ефективності оглушення тварин - перевірка оглушених тварин на предмет відсутності прояву в таких тварин жодних ознак притомності або чутливості від моменту завершення оглушення до моменту умертвіння сільськогосподарських тварин;
- 12) передзабійне витримування - утримання сільськогосподарських тварин у стійлах, загонах, відокремлених приміщеннях, критих або відкритих майданчиках або площадках на території бійні перед забоєм або здійсненням супутніх операцій, впродовж визначеного часу, без корму, з метою звільнення шлунково-кишкового тракту від вмісту, але з достатньою кількістю води для напування;
- 13) притомність тварин - здатність тварин відчувати емоції і контролювати свої рухи; крім певних винятків, наприклад, знерухомлення за допомогою електричного струму або інший спровокований параліч, тварину можна вважати непритомною, якщо вона втрачає здатність стояти у природному положенні, не спить і не виявляє ознак позитивних або негативних емоцій, таких як страх або збудження;
- 14) продукти забою тварин - продукти, отримані в результаті забою тварин та призначені для харчових, кормових, фармацевтичних та промислових потреб;
- 15) супутні операції - операції стосовно тварин, у тому числі поводження, передзабійне витримування, знерухомлення, оглушення, знекровлення, що їх здійснюють у процесі умертвіння;

- 16) просте оглушення - оглушення тварин, що не призводить до їх миттєвої смерті;
- 17) руйнування головного та спинного мозку - розривання тканин центральної нервової системи та спинного мозку шляхом введення в черепну порожнину подовженого стрижнеподібного інструмента;
- 18) стандартна операційна процедура - набір письмових інструкцій, розроблених із метою забезпечення єдиного підходу до виконання певної функції, вимоги або стандарту;
- 19) умертвіння тварин - цілеспрямований процес, що спричиняє смерть тварин;
- 20) умовна голова - стандартизована одиниця вимірювання, що її використовують для групування тварин різних видів та вікових категорій з метою порівняння;
- 21) утримувач сільськогосподарських тварин - фізична або юридична особа, яка відповідає за утримання сільськогосподарських тварин на підставі посадових обов'язків, договору або за законом, на постійній або тимчасовій основі;
- 22) чутливість тварин - здатність тварин відчувати біль. Тварину вважають такою, що втратила чутливість, якщо вона не виявляє жодних рефлексів або не реагує на такі подразники, як звук, запах, світло або фізичний контакт.

Інші терміни вживають у значеннях, наведених у [Законах України "Про ветеринарну медицину"](#), ["Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів"](#), ["Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин"](#), ["Про безпечність та гігієну кормів"](#), ["Про рибне господарство, промислове рибалство та охорону водних біоресурсів"](#), ["Про сільськогосподарський перепис"](#), ["Про особисте селянське господарство"](#).

II. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1. Загальні вимоги до умертвіння та здійснення супутніх операцій

1. Під час забою, умертвіння та здійснення супутніх операцій тварин необхідно позбавляти невинного болю, страждань, стресу або виснаження.
2. Для цілей, зазначених у пункті 1 цієї глави, оператори потужностей, що здійснюють забій тварин, зобов'язані вживати всіх необхідних заходів для:
 - 1) забезпечення фізичного комфорту та захисту тварин відповідно до вимог законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин, зокрема, шляхом їх утримання в чистоті та в належних температурних умовах, запобігання падінню та ковзанню тварин тощо;
 - 2) захисту тварин від травмування та фізичних ушкоджень;
 - 3) поводження із тваринами та їх утримання з урахуванням типової поведінки;
 - 4) запобігання проявам у тварин ознак невинного болю, страху або нетипової поведінки;
 - 5) запобігання стражданню тварин внаслідок тривалого позбавлення корму або води;

б) запобігання контактам з іншими тваринами, які можуть спричинити негативний вплив на їхнє благополуччя і яких можна уникнути.

3. Потужності, що їх використовують для забою та умертвіння тварин та здійснення супутніх операцій, проєктують, будують, експлуатують та обслуговують у спосіб, що забезпечує дотримання вимог пунктів 1 та 2 цієї глави.

2. Методи оглушення

1. Тварин умертвляють виключно після оглушення за допомогою методів оглушення, перелік яких наведено у додатку 1 до цих Вимог.

Методи оглушення мають забезпечувати непритомність тварин та втрату ними чутливості до моменту настання смерті тварин.

2. Після простого оглушення тварин необхідно якнайшвидше здійснювати операції, що забезпечують їх умертвіння, наприклад, знекровлення, руйнування головного та спинного мозку, умертвіння за допомогою електричного струму або тривала аноксія.

3. Вимоги пунктів 1 і 2 цієї глави не застосовують у разі забою тварин відповідно до релігійних обрядів за умови, що такий забій здійснюють на бійні.

3. Перевірки ефективності оглушення тварин

1. Оператори ринку, що здійснюють забій та умертвіння тварин, зобов'язані забезпечити регулярні перевірки особами, відповідальними за оглушення тварин, або іншим призначеним персоналом ефективності оглушення тварин.

Ефективність оглушення перевіряють на репрезентативній вибірці оглушених тварин. Частоту перевірок ефективності оглушення тварин визначають з урахуванням результатів здійснення попередніх перевірок та чинників, що можуть вплинути на ефективність оглушення тварин.

Якщо результати перевірок ефективності оглушення тварин вказують на те, що тварина оглушена неналежним чином, відповідальна за оглушення тварин особа повинна негайно вжити відповідних заходів, зазначених у стандартних операційних процедурах, розроблених та впроваджених відповідно до вимог пункту 2 глави 4 цього розділу.

2. Якщо тварин забивають відповідно до релігійних обрядів без попереднього оглушення, відповідальні за забій особи систематично перевіряють таких тварин на предмет відсутності проявів у них жодних ознак притомності або чутливості перед вивільненням тварин із обладнання для знерухомлення, а також перевіряють умертвлених тварин на предмет відсутності в них жодних ознак життя перед білуванням (забілюванням) або ошпарюванням туш.

4. Стандартні операційні процедури

1. Оператори потужностей зобов'язані завчасно планувати забій та умертвіння сільськогосподарських тварин, та здійснення супутніх операцій.

Супутні операції здійснюють відповідно до стандартних операційних процедур.

2. Оператори потужностей, що здійснюють забій тварин, розробляють і впроваджують стандартні операційні процедури з урахуванням ризик-орієнтованого підходу та з метою забезпечення здійснення забою сільськогосподарських тварин і супутніх операцій з дотриманням положень пункту 1 глави 1 цього розділу.

3. Стандартні операційні процедури мають містити:

1) чіткі цілі, що їх потрібно досягти в результаті виконання таких стандартних операційних процедур;

2) перелік осіб, відповідальних за впровадження і дотримання стандартних операційних процедур персоналом операторів потужностей;

3) порядок дій (процедури) та його опис;

4) критерії досягнення цілей (у тому числі вимірювані критерії);

5) порядок здійснення моніторингу та вимоги щодо ведення документації.

4. Розділ стандартних операційних процедур, присвячений оглушенню тварин має:

1) враховувати рекомендації виробників обладнання для оглушення;

2) визначати для кожного використовуваного методу оглушення тварин значення основних параметрів, зазначених у частині I додатку 1 до цих Вимог, з урахуванням наявних наукових даних та особливостей обладнання для оглушення тварин, що його використовують на бійні;

3) містити перелік заходів, що їх необхідно вживати у випадках, коли результати перевірок ефективності оглушення тварин, зазначених у главі 3 цього розділу, свідчать про те, що тварин було оглушено неналежним чином та тварини, забиті відповідно до положень пункту 3 глави 2 цього розділу, проявляють ознаки життя.

5. Оператори потужностей, що здійснюють забій тварин, зобов'язані надавати стандартні операційні процедури, запроваджені на підконтрольних їм бійнях, на вимогу державного ветеринарного інспектора.

5. Вимоги до персоналу

1. З метою недопущення завдання тваринам невинного болю та/або страждань, а також виснаження тварин, особи, що здійснюють забій та умертвіння тварин, крім хутрових, та супутні операції, повинні володіти необхідними знаннями щодо проведення забою, умертвіння та супутніх операцій.

2. Оператори ринку, що здійснюють умертвіння хутрових тварин, зобов'язані інформувати компетентний орган про заплановане умертвіння заздалегідь у спосіб, що підтверджує отримання такого повідомлення.

3. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані забезпечити виконання особами, зазначеними в пункті 1 цієї глави, наведених нижче операцій відповідно до цих Вимог:

1) поводження із тваринами та догляд за ними перед знерухоюванням;

- 2) знерухомилення тварин з метою оглушення або умертвіння;
- 3) оглушення тварин;
- 4) перевірку ефективності оглушення тварин;
- 5) накладання путових ланцюгів або навішування живих тварин;
- 6) знекровлення живих тварин;
- 7) забій тварин відповідно до релігійних обрядів згідно з пунктом 3 глави 2 цього розділу.

6. Обладнання для знерухомилення та оглушення тварин

1. Реалізація обладнання для знерухомилення або оглушення здійснюється у супроводі експлуатаційних документів (паспорта, настанов з експлуатації або будь-якого іншого документа, що додається до обладнання), що містять настанови з експлуатації такого обладнання у спосіб, що забезпечує оптимальні умови для благополуччя тварин.

2. Виробники та/або продавці обладнання для знерухомилення або оглушення тварин зобов'язані надавати доступ до експлуатаційних документів в електронному вигляді на офіційному вебсайті або в паперовому вигляді.

3. Наставови з експлуатації обладнання для знерухомилення або оглушення тварин, крім інформації, передбаченої законодавством про захист прав споживачів, мають також містити зазначену нижче інформацію:

- 1) відомості про види, категорії, кількість та/або масу тварин, для яких призначене обладнання;
- 2) рекомендовані значення параметрів для різних умов використання, включно з основними параметрами, згідно з додатком 1 до цих Вимог;
- 3) метод контролю ефективності обладнання для оглушення тварин у частині дотримання цих Вимог;
- 4) рекомендації щодо технічного обслуговування та, за необхідності, калібрування обладнання для оглушення тварин.

4. Оператори ринку, що здійснюють діяльність із забою тварин, зобов'язані забезпечити технічне обслуговування та перевірку обладнання для знерухомилення та оглушення тварин спеціально навченими для цього особами відповідно до вимог виробника такого обладнання.

Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані забезпечити своєчасну заміну відповідних частин обладнання, якщо їх подальша експлуатація не забезпечує ефективного знерухомилення або оглушення тварин.

Якщо обладнання для знерухомилення та оглушення тварин відповідно до вимог його виробника потребує калібрування, таке обладнання можна експлуатувати виключно після проходження калібрування.

5. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані вести облік технічного обслуговування, ремонту та калібрування обладнання для знерухомилення та оглушення в електронній та/або паперовій формі.

6. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані зберігати документацію щодо обліку технічного обслуговування, ремонту та калібрування обладнання для знерухомилення та оглушення тварин не менше трьох років і надавати їх на вимогу державного ветеринарного інспектора.

7. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, забезпечують наявність під час оглушення на підконтрольних їм бійнях відповідного резервного обладнання для застосування у випадку виходу з ладу основного обладнання для оглушення тварин.

Метод оглушення тварин із застосуванням резервного обладнання може відрізнятися від початкового методу оглушення тварин.

8. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані забезпечити, щоб тварин не розміщували в обладнанні для знерухомилення, включаючи підголівники, допоки особа, відповідальна за оглушення або знекровлення тварин, не буде готова до їх негайного оглушення або знекровлення.

III. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО БОЄНЬ

1. Планування, конструкція та обладнання боєнь

1. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані забезпечити відповідність підконтрольних їм боєнь положенням щодо планування, конструкції та обладнання, згідно з додатком 2 до цих Вимог.

2. З метою отримання експлуатаційного дозволу оператор ринку, що здійснює забій тварин, зобов'язаний, серед іншого, вказати в заяві про отримання експлуатаційного дозволу зазначену нижче інформацію:

- 1) проектна потужність забою для кожної лінії, визначена як кількість тварин, яких забиватимуть за годину та за зміну;
- 2) категорії та маса тварин, для яких використовуватимуть наявне обладнання для знерухомилення або оглушення;
- 3) максимальна місткість кожної потужності для передзабійного витримування.

2. Вимоги до поводження із тваринами та їх знерухомилення

1. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані дотримуватися операційних правил для боєнь, згідно з додатком 3 до цих Вимог.

2. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин відповідно до релігійних обрядів без попереднього оглушення, зобов'язані забезпечити знерухомилення кожної окремої тварини.

Жуйних тварин знерухомилюють за допомогою механічних та/або автоматичних пристроїв.

3. Для знерухомлення великої рогатої худоби заборонено використовувати обладнання, в якому сільськогосподарських тварин перевертають або фіксують у неприродному положенні, крім випадків, коли сільськогосподарських тварин забивають відповідно до релігійних обрядів за умови, що обладнання для знерухомлення оснащено пристроями, що обмежують бічні та вертикальні рухи голови сільськогосподарських тварин, та що їх можна припасовувати залежно від розміру сільськогосподарських тварин.

4. Заборонено застосовувати для знерухомлення тварин наведені нижче методи:

- 1) підвішування або піднімання притомних тварин;
- 2) механічна фіксація або зв'язування кінцівок тварин;
- 3) руйнування спинного мозку тварин, наприклад, за допомогою стилету, ножа або короткого кинджалу (пунтилья);
- 4) застосування електричного струму для знерухомлення тварин за контрольованих обставин, якщо це не призводить до їх оглушення або умертвіння, зокрема, якщо електричний струм не вражає мозок тварин.

Вимоги підпунктів 1 і 2 цього пункту не застосовують до підвісок конвеєра, що їх використовують для навішування свійської птиці.

3. Порядок здійснення моніторингу на бійнях

1. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, в управлінні якого перебуває бійня, зобов'язані запровадити та здійснювати моніторинг із метою забезпечення дотримання положень глави 3 розділу II цих Вимог.

2. Порядок здійснення на бійнях моніторингу, зазначеного в пункті 1 цієї глави, має описувати спосіб, в який потрібно перевіряти ефективність оглушення тварин, як зазначено у главі 3 розділу II цих Вимог, та містити, щонайменше, зазначену нижче інформацію:

- 1) прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи, відповідальної за здійснення моніторингу на бійні;
- 2) індикатори, призначені для виявлення у тварин ознак непритомності, притомності або чутливості;
- 3) індикатори, призначені для виявлення відсутності ознак життя у тварин, забитих відповідно до релігійних обрядів, як зазначено в пункті 3 глави 2 розділу II цих Вимог;
- 4) критерії для визначення показників індикаторів, зазначених у підпунктах 2 і 3 цього пункту, задовільні;
- 5) обставини, що визначають необхідність здійснення моніторингу, та/або час його здійснення;
- 6) кількість тварин у кожній вибірці, що є об'єктом перевірки ефективності здійснення оглушення;

7) порядок перегляду операцій з оглушення або умиртвіння тварин у випадку недотримання критеріїв, зазначених у підпункті 4 цього пункту, з метою виявлення причин їх недотримання.

3. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані запровадити порядок здійснення моніторингу, зазначеного в пункті 1 цієї глави, для кожної забійної лінії.

4. Періодичність здійснення перевірок ефективності оглушення тварин визначають з урахуванням основних факторів ризику, наприклад, зміна видів забійних тварин або їх розмірів, режиму роботи персоналу тощо.

Періодичність здійснення перевірок ефективності оглушення тварин має забезпечувати високий рівень достовірності отриманих результатів.

4. Відповідальна особа з питань благополуччя тварин

1. Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, призначають відповідальну особу з питань благополуччя тварин на бійнях, що мають проектну потужність забою більш як 5000 умовних голів або більш як 2000000 голів свійської птиці або більш як 30000 кролів на рік.

Для обчислення умовного поголів'я використовують наведені нижче коефіцієнти перерахунку:

Види тварин	Коефіцієнт перерахунку в умовне поголів'я
Корови, бугаї-плідники молочного стада	1,0
Інша велика рогата худоба (без корів та бугаїв-плідників молочного стада, робочих волів)	0,6
Свині	0,3
Вівці та кози	0,1
Коні, робочі воли	1,0

2. Відповідальна особа з питань благополуччя тварин забезпечує дотримання на бійнях цих Вимог, у тому числі, здійснює моніторинг на бійні в цілях глави 3 цього розділу.

3. Відповідальна особа з питань благополуччя тварин є безпосередньо підпорядкованою та підзвітною оператору ринку, що здійснює забій тварин.

Відповідальна особа з питань благополуччя тварин є уповноваженою вимагати від персоналу бійні вчинення коригувальних заходів, необхідних для забезпечення дотримання цих Вимог, а також перевіряти стан їх виконання.

4. Права та обов'язки відповідальної особи з питань благополуччя тварин викладають у посадовій інструкції такої особи, стандартних операційних процедурах та доводять до відома персоналу бійні.

5. Відповідальна особа з питань благополуччя тварин веде облік заходів, вжитих на відповідній бійні з метою покращення благополуччя тварин під час забою.

Оператори ринку, що здійснюють забій тварин, зобов'язані зберігати документацію щодо заходів, вжитих на бійнях, що перебувають в їх управлінні, з метою покращення благополуччя тварин під час забою, не менше трьох років та надавати її на вимогу державного ветеринарного інспектора.

IV. ДЕПОПУЛЯЦІЯ ТА ВИМУШЕНЕ УМЕРТВІННЯ ТВАРИН

1. Компетентний орган як робочий орган Державної надзвичайної протиєпізоотичної комісії при Кабінеті Міністрів України, його територіальні органи як робочі органи місцевих державних надзвичайних протиєпізоотичних комісій надають на засідання відповідних державних надзвичайних протиєпізоотичних комісій проект плану дій з ліквідації хвороб тварин, що підлягають повідомленню, з урахуванням цих Вимог.

2. Заходи з депопуляції затверджуються планом ліквідації хвороб тварин, що підлягають повідомленню, рішенням відповідних державних надзвичайними протиєпізоотичних комісій з метою забезпечення дотримання правил, передбачених у цих Вимогах, перед початком здійснення депопуляції.

Заходи з депопуляції є частиною плану ліквідації хвороб тварин, що підлягають повідомленню, передбаченого законодавством про ветеринарну медицину та благополуччя тварин.

3. Заходи з депопуляції мають, серед іншого, визначати методи оглушення та умертвіння.

4. Для цілей цього розділу, за виняткових обставин, за рішенням відповідних державних надзвичайних протиєпізоотичних комісій допускається відступ від одного або декількох положень цих Вимог, якщо їх дотримання несе пряму загрозу життю і здоров'ю населення або суттєво уповільнює процес ліквідації хвороби, що підлягає повідомленню.

5. Компетентний орган зобов'язаний:

1) забезпечувати здійснення контролю за оглушенням та умертвінням тварин відповідно до плану дій з депопуляції, зазначеного в пунктах 1 і 2 цього розділу;

2) вживати всіх належних заходів з метою забезпечення благополуччя тварин під час здійснення їх депопуляції.

6. Інформація про результати проведення депопуляції надається відповідним державним надзвичайним протиєпізоотичним комісіям для врахування при прийнятті рішення щодо скасування карантину або карантинних обмежень. Зазначена інформація повинна містити:

1) причини проведення депопуляції тварин;

2) кількість умертвлених тварин за видами;

- 3) методи оглушення та/або умертвіння, що їх використовували;
- 4) опис проблемних питань, що виникали під час здійснення оглушення та умертвіння, а також способи їх вирішення, що дали можливість полегшити або мінімізувати мучення тварин, підданих умертвінню;
- 5) інформацію про будь-які часткові відступлення від дотримання положень цих Вимог під час проведення депопуляції тварин, відповідно до вимог пункту 4 цієї глави.
7. Власники тварин зобов'язані забезпечити здійснення умертвіння тварин відповідно до плану дій з ліквідації хвороб тварин, що підлягають повідомленню.
8. У разі вимушеного умертвіння власник або утримувач тварин вживає всіх належних заходів із метою якнайшвидшого умертвіння тварин відповідно до вимог законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин.

**Директор Департаменту державної
політики у сфері санітарних
та фітосанітарних заходів**

Андрій ПИВОВАРОВ

Додаток 1
до Вимог до забезпечення благополуччя
тварин під час забою та умертвіння
(пункт 1 глави 2 розділу II)

ПЕРЕЛІК МЕТОДІВ ОГЛУШЕННЯ ТВАРИН

I. МЕТОДИ ОГЛУШЕННЯ ТВАРИН ТА ЇХ ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ

N п/п	Назва методу	Опис методу	Сфера застосування методу	Основні параметри	Спеціальні вимоги
1	2	3	4	5	6
1. Механічні методи оглушення тварин					
1.1.	Оглушення з використанням пневматичного пістолету з висувним ударним стрижнем (із проникненням	Важкі та незворотні ураження головного мозку, спричинені ударом і проникненням висувного ударного стрижня в черепну порожнину.	Застосовують до всіх видів тварин з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Місце та напрямок пострілу. Швидкість висування ударного стрижня, довжина висування ударного стрижня та діаметр ударного стрижня	Відсутні

	у черепну порожнину)	Просте оглушення.		залежно від розміру та виду тварин. Максимальний часовий проміжок між оглушенням та початком знекровлення/умертвінням.	
1.2.	Оглушення з використанням пневматичного пістолету з висувним ударним стрижнем (без проникнення в черепну порожнину)	Важкі ураження головного мозку, спричинені ударом висувного ударного стрижня, без проникнення в черепну порожнину. Просте оглушення.	Застосовують до жуйних тварин з метою здійснення забою. Застосовують до свійської птиці, кролів та зайців з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Місце та напрямок пострілу. Швидкість висування ударного стрижня, діаметр та форма висувного ударного стрижня залежно від розміру та виду тварин. Потужність використуваного патрону. Максимальний часовий проміжок між оглушенням та початком знекровлення/умертвінням.	Пункт 1 розділу II цього додатку
1.3.	Вогнепальна зброя	Важкі та незворотні ураження головного мозку, спричинені ударом і проникненням однієї або декількох куль.	Застосовують до всіх видів тварин з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Місце пострілу. Потужність і калібр патрона. Тип кулі.	Відсутні
1.4.	Мацерація	Миттєве перемелювання (дроблення) всієї тварини.	Застосовують до курчат віком до 72 годин та зародків в яйцях у всіх випадках, крім забою.	Максимальний розмір партії. Відстань між лезами та швидкість їх обертання. Заходи для попередження перевантаження.	Пункт 2 розділу II цього додатку

1.5.	Зміщення шийних хребців	Розтягування та скручування шиї свійської птиці вручну або за допомогою механічних пристроїв, що призводить до ішемії головного мозку.	Застосовують до свійської птиці живою масою до 5 кг з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Відсутні.	Пункт 3 розділу II цього додатку
1.6.	Потужний удар у голову	Потужний та точний удар в голову, що призводить до важких уражень головного мозку.	Застосовують до поросят, ягнят, козенят, кролів, зайців, хутрових тварин та свійської птиці живою масою до 5 кг з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Сила та місце удару.	Пункт 3 розділу II цього додатку

2. Методи оглушення тварин із застосуванням електричного струму

2.1.	Оглушення електричним струмом у голову	Ураження головного мозку електричним струмом, що призводить до генералізованого епілептичного нападу, що відображається на електроенцефалограмі (ЕЕГ). Просте оглушення.	Застосовують до всіх видів тварин у разі здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Мінімальна сила струму (А або мА). Мінімальна напруга (В). Максимальна частота (Гц). Мінімальна тривалість впливу електричного струму. Максимальний часовий проміжок між оглушенням та початком знекровлення/умертвінням. Частота калібрування обладнання. Оптимізація потоку струму. Запобігання ураженню електричним	Пункт 4 розділу II цього додатку
------	--	---	---	---	----------------------------------

				струмом перед оглушенням. Розташування та площа контакту електродів.	
2.2.	Оглушення електричним струмом у голову та тулуб	Ураження тулуба електричним струмом, що одночасно призводить до генералізованого епілептичного нападу, що відображається на електроенцефалограмі (ЕЕГ), та до фібриляції або до зупинки серця. Просте оглушення в разі забою.	Застосовують до всіх видів тварин у разі здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Мінімальна сила струму (А або мА). Мінімальна напруга (В). Максимальна частота (Гц). Мінімальна тривалість впливу електричного струму. Частота калібрування обладнання. Оптимізація потоку струму. Запобігання ураженню електричним струмом перед оглушенням. Розташування та площа контакту електродів. Максимальний часовий проміжок між оглушенням та початком знекровлення в разі простого оглушення.	Пункт 5 розділу II цього додатку
2.3.	Оглушення електричним струмом у ванні з водою	Ураження всього тіла електричним струмом у ванні з водою, що призводить до генералізованого епілептичного нападу, що відображається на електроенцефалограмі (ЕЕГ) і, можливо, до фібриляції або до зупинки серця.	Застосовують до свійської птиці з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Мінімальна сила струму (А або мА). Мінімальна напруга (В). Максимальна частота струму (Гц). Частота калібрування обладнання. Запобігання	Пункт 6 розділу II цього додатку

		Просте оглушення, крім випадків, коли частота струму не перевищує 50 Гц.		<p>ураженню електричним струмом перед оглушенням.</p> <p>Мінімізація болю під час навішування свійської птиці.</p> <p>Оптимізація потоку струму.</p> <p>Максимальна тривалість підвішування перед зануренням у ванну з водою.</p> <p>Мінімальна тривалість впливу струму на кожну тварину.</p> <p>Занурення свійської птиці у воду до основи крил.</p> <p>Максимальний часовий проміжок між оглушенням і початком знекровлення/умертвінням у разі, коли частота струму перевищує 50 Гц.</p>	
--	--	--	--	---	--

3. Методи оглушення тварин у контрольованому газовому середовищі

3.1.	Оглушення з використанням діоксиду вуглецю (вуглекислого газу) високої концентрації	Негайне або поступове оглушення притомних тварин за допомогою газової суміші, що більш як на 40 % складається із діоксиду вуглецю. Цей метод можна застосовувати в ямах, тунелях, боксах або попередньо загерметизованих приміщеннях. Просте оглушення в	Застосовують до свиней з метою забою. Застосовують до свійської птиці (крім качок і гусей), мустелових (куницевих), шиншил, свиней в інших випадках, крім забою.	Концентрація діоксиду вуглецю. Тривалість впливу діоксиду вуглецю. Максимальний часовий проміжок між оглушенням і початком знекровлення/умертвінням у разі простого оглушення. Якість газу.	Пункти 7 та 8 розділу II цього додатку
------	---	--	--	---	--

		разі забою свиней.		Температура газу.	
3.2.	Оглушення з використанням діоксиду вуглецю (вуглекислого газу) високої концентрації у два етапи	Послідовне оглушення притомних тварин із використанням на першому етапі газової суміші, що не більш як на 40 % складається із діоксиду вуглецю. Після знепритомнення тварин оглушують із використанням газової суміші з вищою концентрацією діоксиду вуглецю.	Застосовують до свійської птиці з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Концентрація діоксиду вуглецю. Тривалість впливу діоксиду вуглецю. Якість газу. Температура газу.	Відсутні
3.3.	Оглушення з використанням суміші діоксиду вуглецю (вуглекислого газу) та інертних газів	Негайне або поступове оглушення притомних тварин із використанням газової суміші, що складається із діоксиду вуглецю не більш як на 40 %, та інертних газів, та призводить до аноксії. Цей метод можна застосовувати в ямах, мішках, тунелях, боксах або попередньо загерметизованих приміщеннях. Просте оглушення в разі забою свиней, якщо тривалість впливу газової суміші із концентрацією діоксиду вуглецю не менш як 30 % становить менш як 7 хв. Просте оглушення в разі забою свійської птиці, якщо загальна тривалість впливу газової суміші із концентрацією діоксиду вуглецю не менш як 30 %	Застосовують до свиней та свійської птиці з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Концентрація діоксиду вуглецю. Тривалість впливу суміші. Максимальний часовий проміжок між оглушенням та початком знекровлення/умертвінням у разі простого оглушення. Якість газу. Температура газу. Концентрація кисню.	Пункт 8 розділу II цього додатку

		становить менш як 3 хв.			
3.4.	Оглушення з використанням інертних газів	Негайне або поступове оглушення притомних тварин із використанням суміші таких інертних газів, як аргон або азот, що призводить до аноксії. Цей метод можна застосувати в ямах, мішках, тунелях, боксах або в попередньо загерметизованих приміщеннях. Просте оглушення в разі забою свиней. Просте оглушення в разі забою свійської птиці, якщо тривалість аноксії становить менш як 3 хв.	Застосовують до свиней та свійської птиці з метою здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Концентрація кисню. Тривалість впливу інертних газів. Якість газу. Максимальний часовий проміжок між оглушенням і початком знекровлення/умертвінням у разі простого оглушення. Температура газу.	Пункт 8 розділу II цього додатку
3.5.	Оглушення з використанням чистого монооксиду вуглецю (чадного газу)	Оглушення притомних тварин із використанням газової суміші, що складається з чадного газу більш як на 4 %.	Застосовують до хутрових тварин, свійської птиці та поросят в інших випадках, крім забою.	Якість газу. Концентрація чадного газу. Тривалість оглушення. Температура газу.	Підпункти 9.1, 9.2 та 9.3 розділу II цього додатку
3.6.	Оглушення з використанням суміші монооксиду вуглецю (чадного газу) та інших газів	Оглушення притомних тварин із використанням газової суміші, що більш як на 1 % складається з чадного газу та інших токсичних газів.	Застосовують до хутрових тварин, свійської птиці та поросят в інших випадках, крім забою.	Концентрація чадного газу. Тривалість оглушення. Температура газу. Фільтрація газу, що його виробляє генератор монооксиду вуглецю.	Пункт 9 розділу II цього додатку
3.7.	Оглушення низьким атмосферним тиском	Оглушення притомних тварин шляхом поступової декомпресії зі зменшенням	Застосовують до курчат-бройлерів живою масою до 4 кг з метою	Швидкість декомпресії. Тривалість оглушення.	Підпункти 10.1 - 10.5 розділу II цього

		концентрації кисню до менш як 5 %.	здійснення забою, депопуляції та в інших випадках.	Температура та вологість навколишнього середовища.	додатку
4. Інші методи оглушення тварин					
4.1.	Смертельна ін'єкція	Знепритомнення та втрата чутливості, після яких настає незворотна смерть внаслідок введення ветеринарних препаратів.	Застосовують до всіх видів тварин в інших випадках, крім забою.	Тип ін'єкції. Використання затверджених препаратів.	Відсутні

II. СПЕЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОКРЕМИХ МЕТОДІВ ОГЛУШЕННЯ ТВАРИН

1. Оглушення тварин із використанням пневматичного пістолету з висувним ударним стрижнем (без проникнення в черепну порожнину)

1. Під час застосування цього методу оператори ринку, що здійснюють забій сільськогосподарських тварин, мають уникати руйнування лобної кістки.
2. Цей метод застосовують лише для жуйних тварин живою масою менш як 10 кг.

2. Мацерація

Цей метод передбачає миттєве перемелювання (дроблення) та негайне умертвіння тварин. Пристрій для мацерації має бути обладнаний ножами або виступами з пінополістиролу, що обертаються на великій швидкості за допомогою механічного приводу. Потужність пристрою має бути достатньою для миттєвого умертвіння великої кількості тварин.

3. Зміщення шийних хребців та потужний удар у голову

1. Зміщення шийних хребців та потужний удар у голову не є стандартними методами оглушення. Їх застосовують лише за відсутності інших методів оглушення.
2. Зміщення шийних хребців та потужний удар у голову застосовують на бійнях лише як резервні методи оглушення.
3. Кожен працівник забійного цеху має право умертвляти вручну методом зміщення шийних хребців або потужного удару в голову не більш як 70 тварин на день.
4. Заборонено використовувати зміщення шийних хребців вручну як метод оглушення для тварин живою масою більш як 3 кг.

4. Оглушення тварин електричним струмом у голову

1. У разі оглушення електричним струмом у голову електроди накладають на потиличну частину голови тварини та припасовують за розміром.
2. Оглушення електричним струмом у голову здійснюють з урахуванням мінімальних значень сили електричного струму, зазначених у таблиці.

Мінімальні значення сили електричного струму для оглушення тварин електричним струмом у голову

Категорія тварин	ВРХ віком від 6 місяців	ВРХ віком до 6 місяців	Вівці та кози	Свині	Курчата	Індики
Мінімальна сила струму	1,28 А	1,25 А	1,00 А	1,30 А	240 мА	400 мА

5. Оглушення тварин електричним струмом у голову та тулуб

1. Мінімальна сила струму в разі оглушення овець, кіз та свиней електричним струмом у голову та тулуб становить 1 А для овець і кіз та 1,30 А для свиней.
2. У разі оглушення лисиць мінімальна сила електричного струму, що його подають впродовж не менш як 3 с на електроди, розташовані в роті та у прямій кишці, становить 0,3 А, а мінімальна напруга - 110 В.
3. У разі оглушення шиншил мінімальна сила електричного струму, що його подають впродовж не менш як 60 с на електроди, розташовані від вуха до хвосту, становить 0,57 А.

6. Оглушення свійської птиці електричним струмом у ванні з водою

1. Свійську птицю не навішують, якщо вона замала для оглушення електричним струмом у ванні з водою або якщо її навішування може спричинити біль або посилити його (у разі, коли свійська птиця має видимі травми). У таких випадках умертвіння свійської птиці здійснюють із використанням альтернативних методів.
2. Підвіски конвеєра мають бути вологими перед навішуванням живої свійської птиці та її оглушенням за допомогою електричного струму. Свійську птицю навішують за обидві ноги.
3. Оглушення свійської птиці, зазначеної в таблиці в цьому пункті, за допомогою електричного струму у ванні з водою здійснюють із дотриманням зазначених у цій таблиці середніх мінімальних значень сили електричного струму, що його подають впродовж не менш як 4 с.

Мінімальні значення сили електричного струму для оглушення електричним струмом у ванні з водою

(середні значення для однієї тварини)

Частота (Гц)	Курчата	Індики	Качки та гуси	Перепілки
менш як 200 Гц	100 мА	250 мА	130 мА	45 мА
200 Гц - 400 Гц	150 мА	400 мА	Заборонено	Заборонено
400 Гц - 1500 Гц	200 мА	400 мА	Заборонено	Заборонено

7. Оглушення тварин із використанням діоксиду вуглецю (вуглекислого газу) високої концентрації

У разі оглушення свиней, мустелових (куницевих) та шиншил мінімальна концентрація діоксиду вуглецю має становити 80 %.

8. Оглушення тварин із використанням діоксиду вуглецю (вуглекислого газу), інертних газів або комбінацій таких сумішей газів

За жодних обставин гази не мають потрапляти в камеру або місце запланованого оглушення та умертвіння тварин у спосіб, що може спричинити опіки або хвилювання тварин внаслідок зниження температури або недостатньої вологості.

9. Оглушення тварин із використанням монооксиду вуглецю (чадного газу, чистого або в суміші з іншими газами)

1. Тварини повинні перебувати під постійним візуальним наглядом.
2. Тварин поміщають до камери по черзі. Перш ніж помістити до камери наступну тварину необхідно пересвідчитись, що попередня тварина є непритомною або мертвою.
3. Тварини повинні залишатися в камері до остаточного умертвіння.
4. Вироблений генератором монооксид вуглецю, спеціально пристосований для умертвіння тварин, можна використовувати за умови, що особа, відповідальна за умертвіння тварин, заздалегідь перевірила, що використовуваний газ:
 - 1) було належним чином охолоджено;
 - 2) було достатньо відфільтровано;
 - 3) не містить подразнюючих речовин або газів.
5. Роботу генератора монооксиду вуглецю необхідно випробувати щороку.
- 6.) Заборонено поміщати тварин до камери до досягнення чадним газом мінімальної концентрації.

10. Оглушення тварин низьким атмосферним тиском

1. Під час першого етапу швидкість декомпресії не має перевищувати швидкості зниження тиску зі стандартного атмосферного тиску 760 мм. рт. ст. на рівні моря до 250 мм. рт. ст. впродовж не менш як 50 секунд.
2. Під час другого етапу мінімальний стандартний атмосферний тиск у 160 мм. рт. ст. на рівні моря має бути досягнутий впродовж наступних 210 с.
3. Співвідношення показників тиску та тривалості оглушення (криву "тиск-час") необхідно відрегулювати таким чином, щоб забезпечити незворотне оглушення всієї свійської птиці протягом циклу.
4. Перед початком кожного робочого циклу та не рідше одного разу на добу необхідно перевіряти камеру на герметичність та калібрувати манометри.
6. Журнал із записами значень абсолютного вакуумного тиску, тривалості оглушення, температури та вологості зберігають не менше трьох років.

Додаток 2

до Вимог до забезпечення благополуччя тварин під час забою та умертвіння
(пункт 1 глави 1 розділу III)

ПЛАНУВАННЯ, КОНСТРУКЦІЯ ТА ОБЛАДНАННЯ БОЄНЬ

I. Усі потужності для передзабійного витримування

1. Вентиляційні системи проєктують, споруджують та обслуговують у спосіб, що на постійній основі забезпечує благополуччя сільськогосподарських тварин з урахуванням прогнозованих погодних умов.
2. У разі використання механічної вентиляції забезпечують наявність системи аварійної сигналізації та резервного аварійного обладнання на випадок виходу з ладу основної системи примусової вентиляції.
3. Потужності для передзабійного витримування мають бути спроектовані та сконструйовані у спосіб, що мінімізує ризик травмування сільськогосподарських тварин та запобігає виникненню раптових шумів.
4. Потужності для передзабійного витримування мають бути спроектовані та сконструйовані у спосіб, що сприяє здійсненню огляду сільськогосподарських тварин.

З метою сприяння здійсненню ретельного огляду сільськогосподарських тварин у будь-який час забезпечують наявність належного освітлення (стаціонарного або переносного).

II. Потужності для передзабійного витримування сільськогосподарських тварин, яких не перевозять у контейнерах

1. Загони, прогони та розколи мають бути спроектовані та побудовані у спосіб, що:

- 1) забезпечує вільний рух сільськогосподарських тварин з урахуванням їх типової поведінки та відсутність відволікаючих факторів;
 - 2) забезпечує рух свиней або овець поруч одна з одною, крім випадків, коли розколи ведуть до обладнання для їх знерухомлення;
 - 3) мінімізує використання засобів підгону.
2. Пандуси, рампи та містки обладнують боковими захисними конструкціями для запобігання падінню сільськогосподарських тварин.
 3. Схема, конструкція та технічне обслуговування системи постачання води до загонів або стійл мають забезпечувати сільськогосподарським тваринам постійний доступ до чистої води без ризику травмування та обмеження їхніх рухів.
 4. Конструкція потужностей для передзабійного витримування сільськогосподарських тварин має передбачати рівну підлогу та суцільні бокові перегородки між загонами та розколами, що ведуть до місця оглушення. Планування потужностей для передзабійного витримування має враховувати типові особливості поведінки сільськогосподарських тварин та запобігати потраплянню сільськогосподарських тварин у пастку (блокуванню) або затоптуванню.
 5. Конструкція підлоги та її технічне обслуговування мають мінімізувати ризик ковзання, падіння сільськогосподарських тварин та травмування їхніх кінцівок.
 6. У разі використання для передзабійного витримування відкритих майданчиків або площадок без природного укриття або затінку передбачають належний захист сільськогосподарських тварин від несприятливих погодних умов. У разі відсутності такого захисту використання відкритих майданчиків або площадок для передзабійного витримування сільськогосподарських тварин за несприятливих погодних умов заборонено.
 7. За відсутності природного джерела води забезпечують водопостачання та наявність обладнання для напування сільськогосподарських тварин.

III. Обладнання та приміщення для знерухомлення сільськогосподарських тварин

1. Обладнання та приміщення для знерухомлення сільськогосподарських тварин проєктують, конструюють та обслуговують у спосіб, що:
 - 1) оптимізує застосування методів оглушення або умертвіння сільськогосподарських тварин;
 - 2) запобігає травмуванню або контузії сільськогосподарських тварин;
 - 3) мінімізує супротив та ревіння (вищання) сільськогосподарських тварин під час їх знерухомлення;
 - 4) мінімізує час знерухомлення сільськогосподарських тварин.

2. Бокси для знерухомлення великої рогатої худоби, в яких її оглушують за допомогою пневматичного пістолету з висувним ударним стрижнем, обладнують пристроями, що обмежують бокові та вертикальні рухи голови сільськогосподарських тварин.

IV. Обладнання для оглушення сільськогосподарських тварин за допомогою електричного струму (крім обладнання для оглушення сільськогосподарських тварин електричним струмом у ванні з водою)

1. Обладнання для оглушення сільськогосподарських тварин за допомогою електричного струму має бути оснащено пристроями, що відображають та записують показники основних параметрів електричного струму для кожної сільськогосподарської тварини, яку оглушують. Такі пристрої встановлюють у добре видимих для персоналу місцях.

Пристрої мають давати добре видимі та чітко чутні попереджувальні сигнали в разі недостатньої тривалості оглушення сільськогосподарської тварини за допомогою електричного струму.

Строк зберігання записів показників основних параметрів електричного струму становить не менше трьох років.

2. Автоматичне обладнання для оглушення сільськогосподарських тварин за допомогою електричного струму, приєднане до обладнання для знерухомлення, має подавати постійний електричний струм.

V. Обладнання для оглушення сільськогосподарських тварин за допомогою електричного струму у ванні з водою

1. Підвісний конвеєр проектують та розміщують таким чином, щоб забезпечити відсутність перешкод для руху навішеної на ньому свійської птиці та звести до мінімуму її хвилювання.

2. Підвісний конвеєр проектують у такий спосіб, щоб навішена на ньому свійська птиця не залишалася підвешеною у притомному стані довше однієї хвилини, крім качок, гусей та індиків, які не повинні залишатися підвешеними у притомному стані довше двох хвилин.

3. Необхідно забезпечити легкий доступ до всієї протяжності підвісного конвеєра аж до самої точки занурення свійської птиці у шпарильний чан у разі виникнення необхідності прибрати сільськогосподарську тварину з лінії забою.

4. Розмір і форма металевих підвісок конвеєра мають відповідати розміру і формі ніг свійської птиці, яку забивають, та забезпечувати належний електричний контакт не завдаючи болю свійській птиці.

5. Обладнання для оглушення у ванні з водою за допомогою електричного струму оснащують електроізолюваною вхідною рампою (пандусом), з якої свійська птиця потрапляє у ванну з водою. Конструкція обладнання та його технічне обслуговування мають запобігати переливанню води в місці занурення свійської птиці у ванну з водою.

6. Водяна ванна має бути сконструйована у спосіб, що дає можливість легко регулювати рівень занурення свійської птиці.

7. Електроди обладнання для оглушення за допомогою електричного струму у ванні з водою мають простягатися на всю довжину ванни. Конструкція ванни та її технічне обслуговування мають забезпечувати постійний контакт між підвісками конвеєра та заземленою контактною направляючою під час проходження підвісок конвеєра над водою.

8. На етапах оглушення свійської птиці за допомогою електричного струму у ванні з водою, починаючи від її навішування до занурення у ванну з водою, встановлюють захисні екрани (направляючі), що контактують із грудками свійської птиці, із метою її заспокоєння.

9. Необхідно забезпечити доступ до обладнання для оглушення за допомогою електричного струму у ванні з водою з метою забезпечення знекровлення оглушеної свійської птиці, яка залишається у ванні з водою через несправність або затримку підвісного конвеєра.

10. Обладнання для оглушення за допомогою електричного струму у ванні з водою обладнують пристроями, що відображають та записують показники основних параметрів електричного струму.

Строк зберігання записів показників основних параметрів електричного струму становить не менше трьох років.

VI. Обладнання для оглушення свиней та свійської птиці газом

1. Обладнання для оглушення газом, включно зі стрічковими конвеєрами, має бути спроектоване та сконструйоване у спосіб, що:

- 1) оптимізує застосування методу оглушення за допомогою газу;
- 2) запобігає травмуванню та контузіїм сільськогосподарських тварин;
- 3) мінімізує супротив та волання сільськогосподарських тварин під час їх знерухомилення.

2. Обладнання для оглушення за допомогою газу має бути обладнане пристроями, що:

- 1) здійснюють безперервне вимірювання, відображають та записують показники концентрації газу, тривалості оглушення;
- 2) дають добре видимі та чітко чутні попереджувальні сигнали у випадку падіння концентрації газу нижче необхідного рівня. Такі пристрої встановлюють у добре видимих для персоналу місцях.

Строк зберігання записів таких пристроїв становить не менше трьох років.

3. Конструкція обладнання для оглушення за допомогою газу має давати можливість тваринам лежати, уникаючи нагромадження, навіть за максимальної дозволеної пропускну здатності.

VII. Оглушення низьким атмосферним тиском

1. Конструкція обладнання для оглушення низьким атмосферним тиском має забезпечувати можливість підтримувати вакуум у камері, здійснювати повільну поступову декомпресію шляхом зменшення обсягу наявного кисню та підтримувати тиск на мінімальному рівні.

2. Обладнання для оглушення низьким атмосферним тиском має бути обладнане пристроями, що:

- 1) здійснюють безперервне вимірювання, відображають та записують показники абсолютного вакуумного тиску, тривалості оглушення, температури та вологості;
- 2) дають добре видимі та чітко чутні попереджувальні сигнали у випадку відхилення тиску від необхідних рівнів. Такі пристрої встановлюють у добре видимих для персоналу місцях.

Додаток 3
до Вимог до забезпечення благополуччя тварин
під час забою та умертвіння
(пункт 1 глави 2 розділу III)

ОПЕРАЦІЙНІ ПРАВИЛА ДЛЯ БОЄНЬ

I. Доставлення сільськогосподарських тварин на бійню, переміщення сільськогосподарських тварин у межах бійні та поводження з ними

1. Відповідальна особа з питань благополуччя сільськогосподарських тварин або безпосередньо підзвітна їй особа оцінює стан благополуччя кожної партії сільськогосподарських тварин, яких доставляють на бійню, з метою виявлення забійних тварин, які мають особливі потреби з точки зору їх благополуччя, а також визначення відповідних заходів, що їх потрібно вжити по відношенню до таких сільськогосподарських тварин.
2. Сільськогосподарських тварин вивантажують якнайшвидше після доставлення на бійню та забивають без необґрунтованих і невиправданих затримок.
3. Ссавців, крім кролів і зайців, яких після доставлення на бійню не переміщують одразу до забійного цеху, розміщують на потужностях для передзабійного витримування.
4. Сільськогосподарських тварин, яких не забили впродовж 12 годин від моменту їх доставлення на бійню, годують, а в подальшому дають помірну кількість корму з належною періодичністю. У таких випадках забійних тварин забезпечують належною кількістю підстилки або аналогічного матеріалу, що:
 - 1) гарантує належний рівень комфорту залежно від виду та кількості тварин;
 - 2) забезпечує ефективний дренаж або абсорбцію сечі та фекалій.
5. Засоби перевезення сільськогосподарських тварин:
 - 1) утримують в належному стані та здійснюють поводження з ними обережно, особливо якщо дно в таких засобах перевезення має отвори або є гнучким;
 - 2) заборонено кидати, ронити або перевертати;
 - 3) завантажують та вивантажують горизонтально за допомогою механічних пристроїв.

За можливості кожен сільськогосподарську тварину вивантажують окремо.

6. Якщо засоби перевезення сільськогосподарських тварин розташовують один поверх іншого, вживають наведених нижче запобіжних заходів:

- 1) обмежують потрапляння сечі та фекалій на сільськогосподарських тварин, розміщених внизу;
- 2) забезпечують стійкість контейнерів;
- 3) забезпечують безперешкодну вентиляцію.

7. Невідлучених сільськогосподарських тварин, лактуючих сільськогосподарських тварин, самок, які народили під час перевезення, або доставлених у контейнерах сільськогосподарських тварин забивають у першу чергу. Якщо це неможливо, вживають заходів з метою позбавлення їх страждань, зокрема шляхом:

- 1) доїння тварин молочних порід з інтервалом не більше 12 годин;
- 2) створення належних умов для вигодовування та забезпечення благополуччя новонароджених сільськогосподарських тварин;
- 3) забезпечення водою сільськогосподарських тварин, яких доставляють у контейнерах.

8. Ссавцям, крім кролів і зайців, яких не переміщують до забійного цеху одразу після вивантажування, забезпечують постійний доступ до питної води за допомогою обладнання для напування.

9. Сільськогосподарських тварин потрібно переміщувати на потужності для оглушення та умертвіння рівномірно, уникаючи ситуацій, коли скотарі поспіхом виганяють забійних тварин із потужностей для передзабійного витримування.

10. Заборонено:

- 1) штовхати або бити сільськогосподарських тварин;
- 2) тиснути на будь-які особливо чутливі частини тіла сільськогосподарських тварин у спосіб, що заподіює їм зайвий біль або страждання;
- 3) піднімати або тягнути сільськогосподарських тварин за голову, вуха, роги, ноги, хвіст або вовну або поводитися з ними у спосіб, що спричиняє біль або страждання, що їх можна було уникнути.

Заборона піднімати сільськогосподарських тварин за ноги не розповсюджується на свійську птицю, кролів і зайців.

- 4) використовувати поганячі або інші гострокінцеві засоби підгону тварин;
- 5) скручувати, стискати або ламати хвости сільськогосподарським тваринам або тиснути їм на очі.

11. Електрошокові пристрої застосовують лише до дорослої великої рогатої худоби та дорослих свиней, які відмовляються рухатися, за умови наявності попереду них достатнього вільного

простору. Удари електричного струму тривалістю не більше однієї секунди застосовують лише до м'язів задньої частини тулуба сільськогосподарських тварин, на достатній відстані один від одного. Якщо сільськогосподарські тварини не реагують на удари електричного струму, повторне застосування електрошокових пристроїв заборонено.

12. Для прив'язування сільськогосподарських тварин використовують мотузки, недоуздки або інші засоби, що:

- 1) є достатньо міцними, щоб не порватися;
- 2) дають сільськогосподарським тваринам можливість лягати, їсти та пити;
- 3) сконструйовані у спосіб, що запобігає удушенню або травмуванню сільськогосподарських тварин, а також забезпечують швидке вивільнення сільськогосподарських тварин.

Заборонено прив'язувати сільськогосподарських тварин за роги, панти або кільця в носі, зв'язувати разом їхні кінцівки.

13. Сільськогосподарських тварин, які не здатні рухатися самостійно, заборонено тягти до місця забою. Їх умертвляють на місці.

II. Додаткові правила для ссавців, які знаходяться на потужностях для передзабійного витримування (крім кролів і зайців)

1. Для кожної сільськогосподарської тварини забезпечують достатньо місця, щоб стояти, лежати та, крім великої рогатої худоби, утримуваної індивідуально, розвертатися.
2. Сільськогосподарських тварин утримують на потужностях для передзабійного витримування в безпечних умовах. Вживають всіх заходів, щоб попередити втечу сільськогосподарських тварин та захистити їх від хижаків.
3. На кожному загоні за допомогою добре видимих символів чітко зазначають дату та час доставлення сільськогосподарських тварин на бійню, а також, крім великої рогатої худоби, утримуваної індивідуально, максимальну місткість відповідного загону.
4. Перед доставленням сільськогосподарських тварин на бійні готують та тримають напоготові для негайного використання окремі загони для ізоляції сільськогосподарських тварин, які потребують спеціального догляду.
5. Відповідальна особа з питань благополуччя сільськогосподарських тварин або особа, яка має відповідну компетенцію, регулярно перевіряє умови утримання сільськогосподарських тварин на потужностях для передзабійного витримування, стан їх здоров'я та благополуччя.

III. Знекровлення сільськогосподарських тварин

1. Якщо одна особа відповідає за здійснення оглушення, накладання путових ланцюгів або навішування на підвіски конвеєра, підвішування та знекровлення сільськогосподарських тварин, така особа повинна здійснювати всі зазначені операції послідовно з однією

сільськогосподарською твариною перш ніж здійснювати будь-яку із зазначених у цьому пункті операцій з іншою твариною.

2. У разі простого оглушення або забою сільськогосподарських тварин відповідно до релігійних обрядів перерізають обидві сонні артерії або судини, з яких вони виходять. Стимуляцію електричним струмом здійснюють лише після підтвердження непритомності сільськогосподарських тварин.

Подальше розбирання туш або їх ошпарювання здійснюють лише після підтвердження відсутності ознак життя у сільськогосподарських тварин.

3. Забій свійської птиці за допомогою автоматичного обладнання для перерізання шиї дозволено здійснювати лише у випадках, коли можна встановити факт перерізання обох кровоносних судин. Якщо автоматичне обладнання для перерізання шиї виявилось неефективним, свійську птицю негайно забивають.
